

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Regionów i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Plan działania na rzecz ułatwienia dostępu do finansowania dla MŚP”

COM(2011) 870 final

(2012/C 351/10)

Sprawozdawca: **Anna Maria DARMANIN**

Współsprawozdawca: **Ronny LANNOO**

Dnia 7 grudnia 2011 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Regionów i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Plan działania na rzecz ułatwienia dostępu do finansowania dla MŚP”

COM(2011) 870 final.

Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 30 sierpnia 2012 r.

Na 483. sesji plenarnej w dniach 18–19 września 2012 r. (posiedzenie z 19 września) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 174 głosami – 3 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 W chwili, gdy perspektywa gospodarcza wielu państw europejskich jest niepewna, EKES z zadowoleniem przyjmuje plan działania UE na rzecz ułatwienia dostępu do finansowania dla MŚP. Komitet uważa, że ożywienie gospodarcze Europy nastąpi tylko wtedy, gdy polityka w dziedzinie MŚP stanie się priorytetem w harmonogramie europejskich decydentów. Zdecydowanie popiera zatem wysiłki instytucji europejskich ukierunkowane na zwiększenie odporności systemu finansowego tak, aby stał się on instrumentem gospodarki realnej.

1.2 EKES stoi na stanowisku, iż konkretne posunięcia nie przyniosą zamierzonych skutków bez jednoznacznego zaangażowania ze strony państw członkowskich. W związku z tym apeluje do nich o wdrożenie planu działań i odblokowanie wszelkich możliwych mechanizmów wsparcia dotyczących finansowania MŚP – w oparciu o priorytety strategii „Europa 2020”. Państwa członkowskie powinny na przykład przygotować fundusze gwarancyjne i lepiej wykorzystywać fundusze strukturalne związane z instrumentami finansowymi.

1.3 EKES przyznaje, że finansowanie kredytowe jest i pozostanie jednym z najpowszechniej wykorzystywanych instrumentów sprzyjających rozwojowi MŚP. Pod tym względem Komitet całkowicie popiera rozwiązania regulacyjne i finansowe zmierzające do skuteczniejszego finansowania zadłużenia oraz wzmocnienia instrumentów gwarancyjnych sprzyjających wzrostowi MŚP.

1.4 Komitet nalega na odpowiednie wdrożenie w Europie propozycji zawartych w pakiecie Bazylea III – przy pomocy przyszłej dyrektywy CRD IV – tak, aby nie dopuścić do powstania negatywnych skutków w zakresie finansowania gospodarki realnej.

1.5 EKES z zadowoleniem przyjmuje propozycje Komisji dotyczące stymulowania kapitału wysokiego ryzyka (VC, *venture*

capital) w Europie. Europejski rynek VC potrzebuje nowych i zdecydowanych bodźców, które pomogą mu pokonać niedobory rynkowe oraz bariery regulacyjne, a także uatrakcyjnią segment VC w oczach prywatnych inwestorów.

1.6 Małe i średnie przedsiębiorstwa w Europie są różnorodne i niejednorodne. Inicjatywy mające na celu poprawę dostępu do finansowania muszą opierać się na całej gamie różnorodnych i innowacyjnych rozwiązań pozwalających skutecznie dotrzeć do tej heterogenicznej grupy podmiotów i uwzględnić jej szczególne cechy charakterystyczne. Na przykład przedsiębiorstwa społeczne czy wolne zawody posiadają inne formy prawne i stosują inne modele działania niż „tradycyjne” firmy, co jeszcze bardziej komplikuje ich dostęp do finansowania, gdyż te formy czy modele nie zawsze są uznawane lub rozumiane przez podmioty finansowe.

1.7 Wsparcia udzielić należy także kapitałowi hybrydowemu, który stanowi alternatywę dla pożyczek bankowych. Trzeba sprzyjać powstawaniu nowych podmiotów finansowych oraz nowych jednostek pośredniczących oferujących innowacyjne rozwiązania finansowe i udzielających porad biznesowych. Warto wspomnieć tu o finansowaniu społecznościowym, zaś inną opcją zasługującą na uwagę jest bankowość partycypacyjna.

1.8 EKES podkreśla, że grupa EBI – w ścisłej współpracy z Komisją Europejską – powinna odgrywać kluczową rolę w inwestowaniu w MŚP przy pomocy pełnego spektrum instrumentów ogólnych i celowych. Jeśli chodzi o pożyczki EBI udzielane małym i średnim przedsiębiorstwom, Komitet zachęca pośredników EBI do intensyfikacji działań komunikacyjnych w celu wypromowania tego schematu finansowego w społeczności MŚP i współpracy w tym zakresie z organizacjami zrzeszającymi MŚP.

1.9 EKES odnotowuje propozycję dotyczącą uproszczenia kolejnej generacji instrumentów finansowych (*unijny instrument finansowania dłużnego, unijny instrument finansowania kapitałowego*) i do uczynienia jej bardziej przejrzystą w ramach następnego programu wieloletnich ram finansowych. EKES popiera wnioski Komisji ze względu na potężny efekt dźwigni obu schematów.

1.10 EKES z zadowoleniem przyjmuje decyzję Komisji dotyczącą promowania dialogu między różnymi zainteresowanymi stronami z myślą o monitorowaniu rozwoju sytuacji na rynku i udzielaniu rekomendacji związanych z poprawą dostępu do finansowania dla MŚP. EKES wyraża nadzieję, iż będzie regularnie zapraszany do udziału w forum poświęconym finansowaniu MŚP, by przedstawiać na nim konkretne propozycje dotyczące rozwiązywania problemów finansowych MŚP i nad nimi dyskutować.

1.11 Komitet jest zdania, iż na poparcie zasługują specjalne szkolenia dla przedsiębiorców – takie jak *programy na rzecz gotowości inwestycyjnej*.

1.12 EKES podkreśla, że MŚP powinny mieć łatwiejszy dostęp do europejskich programów wspierających finansowanie dla nich, wdrażanych przez europejskich, krajowych i regionalnych pośredników. Kluczem do sukcesu małych i średnich przedsiębiorstw są przejrzyste, zrozumiałe i spójne procedury na wszystkich szczeblach.

2. Wniosek Komisji

2.1 W planie działania zdefiniowano główne przeszkody utrudniające stymulowanie finansowania dla MŚP, takie jak:

- dostęp do kredytów;
- dostęp do kapitału wysokiego ryzyka;
- dostęp do rynków kapitałowych.

2.2 W dokumentach opisano także środki podjęte w latach 2007–2012 w celu zagwarantowania, że finansowaniem objęte zostaną MŚP. Oto one:

- Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji;
- przydział EBI na kredyty dla MŚP;
- fundusze polityki spójności;
- instrument podziału ryzyka siódmego programu ramowego.

2.3 Komisja zdefiniowała szereg rozwiązań służących ułatwianiu finansowania dla MŚP, m.in.:

- środki regulacyjne;

- środki finansowe służące usprawnieniu kredytowania i kapitału wysokiego ryzyka w całej UE;
- środki mające na celu poprawę otoczenia MŚP.

3. Ogólne spostrzeżenia i uwagi

3.1 Europejski Bank Centralny (EBC), ściśle współpracujący z Komisją Europejską, publikuje regularnie wyniki „Ankiety dotyczącej dostępu do finansowania małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w strefie euro”⁽¹⁾. Według wyników ostatniego sondażu od października 2011 r. do marca 2012 r. w strefie euro wzrosły potrzeby MŚP w zakresie finansowania zewnętrznego. Jednocześnie wyniki ankiety pokazują, że dostęp do kredytów bankowych wciąż się pogarsza, przy czym występują różnice między poszczególnymi państwami członkowskimi⁽²⁾. Biorąc pod uwagę rezultaty uśrednione, przedsiębiorcy mówią o coraz gorszym dostępie do kredytów bankowych. Poza tym wyniki sondażu wskazują na nieco wyższy odsetek odmów udzielenia pożyczki. W tym samym czasie nie uległ istotnej zmianie odsetek respondentów podających dostęp do finansowania jako główny problem. W tej sytuacji EKES apeluje do Komisji, by zadbała ona o pełne wykorzystanie alternatywnych dróg dostępu do finansowania.

3.2 EKES podkreśla konieczność podejmowania działań w odpowiedzi na wyniki ankiet – tak, by odpowiednio szybko zaproponować konkretne rozwiązania strategiczne. Pomocne w realizacji działań następczych mogą być informacje pochodzące z forum poświęconego finansowaniu MŚP, od państw członkowskich czy organizacji zrzeszających MŚP. Zadanie to powinna wykonać Komisja we współpracy z EKES-em i społeczeństwem obywatelskim.

3.3 EKES popiera prowadzone przez Komisję badania służące ocenie definicji MŚP i kładzie szczególny nacisk na to, by jak najwięcej uwagi poświęcić mikro i małym przedsiębiorstwom. Ze względu na wielorakość MŚP i różnice w ich wielkości⁽³⁾ (przykładami mogą być firmy rodzinne, wolne zawody, przedsiębiorstwa społeczne) EKES przypomina Komisji, że indywidualnie dopasowane środki wsparcia finansowego dla tych przedsiębiorstw muszą stać się priorytetem. Komisja proszona jest zatem o uwzględnienie różnych cech charakterystycznych omawianych podmiotów oraz zwrócenie szczególnej uwagi na mikro przedsiębiorstwa podczas opracowywania programów finansowych mających wspierać ich rozwój. Komisja nie może pozwolić sobie na jakąkolwiek dyskryminację, gdyż nie istnieje podejście uniwersalne do potrzeb MŚP.

4. Szczegółowe spostrzeżenia i komentarze dotyczące środków regulujących

4.1 Regulacja w sprawie kapitału wysokiego ryzyka

4.1.1 EKES popiera wprowadzenie ujednoczonych zasad w dziedzinie operacji transgranicznych objętych funduszami VC. Propozycja zasługuje na pochwałę, ponieważ – dzięki stworzeniu paszportu europejskiego, który umożliwia unijnym

⁽¹⁾ Tegoroczną ankietę przeprowadzono w dniach 29.02–29.03.2012 na próbie 7 511 firm w strefie euro.

⁽²⁾ Ibid, zob. konkretne wyliczenia na s. 14–15.

⁽³⁾ Dz.U. C 318, 23.12.2009, s. 22, Dz.U. C 376, 22.12.2011, s. 51.

funduszom kapitału wysokiego ryzyka rozprowadzanie swoich produktów i gromadzenie kapitału ogólnoeuropejskiego – doprowadzi ona prawdopodobnie do zmniejszenia niedoborów rynkowych. EKES przedstawił sporo komentarzy na ten temat w swej poprzedniej opinii poświęconej kapitałowi wysokiego ryzyka⁽⁴⁾, w związku z czym zwraca się do Komisji z prośbą o ich uwzględnienie

4.1.2 EKES zdecydowanie popiera badania, które Komisja przeprowadzi w roku 2012, dotyczące relacji między regulacjami ostrożnościowymi a inwestycjami w dziedzinie kapitału wysokiego ryzyka, dokonywanymi przez banki i towarzystwa ubezpieczeniowe. Analizy te pozwolą zapewne ocenić, czy owe instrumenty prowadzą do powstania oligopolu dużych międzynarodowych banków czy też powinny zostać zmienione w perspektywie średnio lub długoterminowej.

4.1.3 Ponieważ większość MŚP to małe firmy (zatrudniające do 10 pracowników), EKES zachęca Komisję do zwrócenia szczególnej uwagi na mikro-fundusze kapitału wysokiego ryzyka. Fundusze te inwestują w przedsiębiorstwa, których projekty nie są wystarczająco atrakcyjne, by przyciągnąć uwagę tradycyjnych funduszy VC, bądź zbyt duże lub ryzykowne dla kapitału pochodzącego z tradycyjnych źródeł finansowania. Fundusze tego typu wzmacniają bazę kapitałową firm i sprzyjają rozwojowi umiejętności biznesowych przedsiębiorców dzięki temu, iż przez cały okres trwania inwestycji zastosowanie znajdują w nich metody coachingu⁽⁵⁾. Państwa członkowskie zachęca się więc do propagowania mechanizmów takich jak specjalne środki podatkowe, które mogłyby stymulować rozwój tych funduszy i doprowadzić do likwidacji luki finansowej.

4.2 Reformy podatkowe

4.2.1 Z zadowoleniem przyjmujemy wnioski Komisji dotyczące reform podatkowych w obrębie transgranicznych inwestycji VC. Jednocześnie Komitet zachęca Komisję i państwa członkowskie do zaproponowania jasnych rozwiązań ograniczających unikanie opodatkowania i uchylanie się od niego.

4.2.2 Oprócz odniesienia się do przeszkód podatkowych utrudniających prowadzenie transakcji transgranicznych Komisja powinna zadbać też o to, by państwa członkowskie przychylnie podchodziły na własnym terenie do reform podatkowych obejmujących systemy finansowania dla MŚP.

4.2.3 Należy przyrzeć się sprawdzonym rozwiązaniom funkcjonującym w niektórych państwach członkowskich, rozpropagować je w całej UE i wykorzystać w odniesieniu do MŚP⁽⁶⁾. W wielu państwach wprowadzono już pakiety bodźców fiskalnych. Przykładem jest belgijski region Flandria, który kilka lat temu zaczął stosować system „win-win-loan” polegający na tym, że osoby prywatne mogą pożyczać pieniądze MŚP, otrzymując w zamian ulgi podatkowe. Kolejny dobry przykład to system holenderski o nazwie „Tante Agaath loan”⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 191, 29.6.2012, s. 72.

⁽⁵⁾ Zob. np. Financités: <http://www.financites.fr/>.

⁽⁶⁾ Zob. raport EBAN: *Tax Outlook 2010 Executive Summary* – <http://www.eban.org/resource-center/publications/eban-publications>.

⁽⁷⁾ „Tante Agaath regeling” (http://www.tanteagaath.nl/agaath_regeling.htm).

4.2.4 Zwolnienia podatkowe takie jak obowiązujące we Francji prawo ISF PME⁽⁸⁾ mogą także przynieść realne korzyści MŚP generującym wysoki wzrost. EKES opowiada się za stosowaniem takich systemów pod warunkiem, że kwota zwolnienia podatkowego jest rozsądna i nie wpływa negatywnie na wpływy do innych, niemniej ważnych sektorów.

4.3 Przepisy dotyczące pomocy państwa

4.3.1 EKES popiera planowany wniosek w sprawie unowocześnienia polityki w dziedzinie pomocy państwa, którego celem jest uproszczenie obowiązujących obecnie zasad pomocy państwowej małym i średnim przedsiębiorstwom. Przyjmuje do wiadomości, że Komisja dokona przeglądu ogólnego rozporządzenia w sprawie wyłączeń blokowych i szeregu wytycznych w zakresie pomocy państwa – również tych dotyczących kapitału podwyższonego ryzyka – aby osiągnąć cele strategii „Europa 2020”. EKES domaga się, by zasady te ulepszyć, uprościć i wyjaśnić. Komitet zachęca Komisję do zagwarantowania, by pomoc państwową wykorzystywać jedynie w przypadku niepowodzeń rynkowych.

4.4 Większa widoczność rynków MŚP, MŚP notowane na rynku regulowanym

4.4.1 EKES z zadowoleniem odnosi się do faktu, iż zgodnie z dyrektywą w sprawie rynków instrumentów finansowych (MiFID) zaproponowano rozwój jednorodnych rynków z myślą o rozwoju MŚP i uatrakcyjnieniu ich w oczach inwestorów dzięki oznaczeniu „rynek na rzecz wzrostu MŚP”. Niemniej jednak EKES sugeruje⁽⁹⁾ zdefiniowanie konkretnych zapisów i środków, które pozwolą na skuteczne i efektywne wdrożenie planowanych rozwiązań.

4.5 Obciążenia sprawozdawcze nakładane na MŚP notowane na rynku regulowanym

4.5.1 Zachęca się Komisję i państwa członkowskie do ograniczenia reguł rachunkowości i obciążeń sprawozdawczych obowiązujących europejskie MŚP notowane na rynku regulowanym. Komitet odnotowuje fakt, iż Komisja przedstawiła wniosek dotyczący opracowania dyrektywy upraszczającej i zmieniającej dyrektywy o rachunkowości oraz – w tym samym czasie – wniosek zmieniający dyrektywę w sprawie przejrzystości. EKES przypomina Komisji, by uwzględniła dwie opinie Komitetu wydane na początku roku 2012⁽¹⁰⁾. Jest zdania, że MŚP muszą uwolnić zasoby, by zainwestować w prowadzoną przez siebie działalność w celu generowania dalszego wzrostu.

4.6 Przyszłe wdrożenie pakietu Bazylea III i jego konsekwencje dla finansowania MŚP

4.6.1 UE powinna nadal być liderem w zakresie wdrażania finansowych reform regulacyjnych ustalonych na szczeblu międzynarodowym. EKES zauważa jednak, że różnorakie wymogi kapitałowe związane z implementacją pakietu Bazylea III w UE, które zaczynają obowiązywać i są właśnie omawiane (CRD IV/CRR) mogą być źródłem wielu problemów dla MŚP⁽¹¹⁾.

⁽⁸⁾ <http://pme.service-public.fr/actualites/brevetes/reduction-isf-pour-investissements-pme.html>

⁽⁹⁾ Dz.U. C 191, 29.6.2012, s. 80.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 143, 22.5.2012, s. 78; Dz.U. C 181, 21.6.2012, s. 84.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 68, 6.3.2012, s. 39.

4.6.2 EKES popiera wysiłki instytucji Europejskich ukierunkowane na zwiększenie odporności systemu finansowego i uniknięcie przyszłych kryzysów. Jednakże wprowadzenie większego zakresu regulacji rynków finansowych nie może odbywać się kosztem finansowania małych i średnich przedsiębiorstw. EKES w pełni popiera „Sprawozdanie Karasa”, przyjęte przez Parlament Europejski w maju 2012 r. i stanowiące kolejny krok we właściwym kierunku na drodze do rozsądnego i wykonalnego wdrożenia w UE zasad pakietu Bazylea III dotyczącego wymogów kapitałowych.

4.6.3 EKES przyjmuje do wiadomości, że Komisja zasięgnie opinii Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EUNB) w ciągu 24 miesięcy od wejścia w życie nowej dyrektywy (CRD IV) oraz, że EUNB przedstawi raport w sprawie udzielania pożyczek MŚP i osobom fizycznym. Komitet apeluje do Komisji o pełne zaangażowanie się w ponowną ocenę wagi ryzyka, wyrażenie opinii w sprawie rzeczonoego raportu i przesłanie jej do Rady i Parlamentu Europejskiego.

4.7 Dyrektywa w sprawie opóźnień w płatnościach

4.7.1 Komisja przewiduje wdrożenie tej dyrektywy przed 16 marca 2013 r. EKES nawołuje państwa członkowskie do podejmowania działań ukierunkowanych na to, by MŚP mogły jak najszybciej odnieść korzyści z systemu. Ważne jest również, by Komisja monitorowała terminowe wprowadzenie dyrektywy w życie we wszystkich państwach członkowskich. Poza tym Komisja powinna bacznie przyglądać się, jak państwa członkowskie wdrażają artykuł 4 ust. 5, który daje im możliwość wydłużenia procedury weryfikacji do ponad 30 dni, chyba że byłoby to rażąco nieuczciwe wobec wierzyciela. Komisja winna uważnie monitorować państwa członkowskie, by nie dopuścić do wykorzystania tego artykułu do sztucznego opóźnienia płatności – zwłaszcza, że opóźnienia w płatnościach ze strony władz publicznych wywierają niebagatelny wpływ na przepływy pieniężne i zarządzanie płynnością w MŚP.

4.7.2 EKES zachęca instytucje europejskie, by same dały dobry przykład, płacąc na czas swoim zleceniobiorcom i starając się nie nakładać na nich niepotrzebnych obciążeń administracyjno-finansowych.

4.8 Europejskie fundusze na rzecz przedsiębiorczości społecznej

4.8.1 EKES z zadowoleniem odnosi się do wniosku Komisji Europejskiej dotyczącego rozporządzenia w sprawie funduszy na rzecz przedsiębiorczości społecznej i przypomina Komisji, że poprawa dostępu do odpowiedniego kapitału dla przedsiębiorstw społecznych musi pozostać sprawą priorytetową. EKES przedstawił swoją opinię⁽¹²⁾ w tej sprawie na początku roku 2012. Jednym z wyzwania jest potrzeba pomiaru skutków społecznych uzyskiwanych przez przedsiębiorstwa portfelowe i wpływu tych przedsiębiorstw na społeczeństwo, a także potrzeba sprawozdawczości w tej dziedzinie. EKES sugeruje przeprowadzenie wspólnych badań na poziomie unijnym w celu opracowania kryteriów i wskaźników mających pomóc w rozwiązywaniu problemów tego typu. Komitet przypomina Komisji, że fundusze takie powinny być tylko jednym z wielu

narzędzi w zbiorze niezbędnych instrumentów finansowych, które należy w przyszłości przygotować.

4.8.2. EKES zachęca także państwa członkowskie do bardziej powszechnego uznawania różnych form przedsiębiorstw społecznych. Gdyby przedsiębiorstwa te cieszyły się większym uznaniem, zmniejszyłaby się waga ryzyka przy udzielaniu im kredytów, a co za tym idzie przedsiębiorstwa społeczne przestałyby znajdować się pod tym względem w niekorzystnym położeniu – w porównaniu z firmami tradycyjnymi.

5. Szczegółowe spostrzeżenia i komentarze dotyczące unijnych środków finansowych dla MŚP

5.1. Komitet zdaje sobie sprawę, że w zakresie finansowania zewnętrznego duża liczba MŚP – szczególnie tych mniejszych – nadal będzie zależna w głównej mierze od kredytów.

5.2 EKES z zadowoleniem przyjmuje nieprzerwaną aktywność EBI w dziedzinie udzielania kredytów MŚP – stanowi ona jedno z głównych narzędzi finansowania tych podmiotów na poziomie UE. Docenia też finansowe korzyści czerpane przez MŚP, dla których koszty kredytowania maleją dzięki pożyczkom będącym przedmiotem pośrednictwa. EKES zachęca EBI do dalszego skutecznego stosowania takich rozwiązań, a także do przedstawiania regularnych sprawozdań z osiągniętych wyników. Aby osiągnąć pożądane rezultaty, banki pośredniczące powinny zintensyfikować działania komunikacyjne z myślą o lepszym wypromowaniu tych kredytów w społeczności MŚP, w oparciu o ścisłą współpracę z organizacjami zrzeszającymi MŚP.

5.3 Nie mniej ważne jest wspieranie procesu pojawiania się nowych form pośrednictwa, które w wielu przypadkach są lepiej dopasowane do różnorodnego charakteru MŚP. Wartościowe są tutaj doświadczenia z sektora bankowości społecznej i spółdzielczego, które to branże udzielają nie tylko specjalnie dopasowanego wsparcia finansowego, ale często świadczą także inne usługi wspomagające.

5.4 EKES zachęca Komisję do zwiększenia oddziaływania mechanizmów finansowania opartych na podziale ryzyka w zakresie inwestycji w kapitał oraz tych z wykorzystaniem instrumentów quasi-kapitałowych – w ścisłej współpracy z grupą EBI. Zachęca ją także do wspierania emisji zbiorczych obligacji przedsiębiorstw. Odnosnie do rynku opartego na instrumentach quasi-kapitałowych EKES zachęca Komisję i grupę EBI zwłaszcza do szukania sposobów usprawnienia instrumentów typu „mezzanine” i nowych produktów tego rodzaju, takich jak gwarancja na pożyczki typu „mezzanine”.

5.5 EKES sugeruje, by Komisja Europejska nie przestawała propagować unijnych systemów finansowych wśród organizacji zrzeszających MŚP – tak, by instrumenty te stały się bardziej widoczne i szybciej akceptowane, szczególnie przez państwa członkowskie pozostające na razie w tyle. Ze względu na to, że skuteczne finansowanie MŚP można traktować jako jedno z najważniejszych narzędzi w „pakcie wzrostu”, temat ten zasługuje na właściwe potraktowanie w krajowych programach reform.

(12) Dz.U. C 229, 31.7.2012, s. 55.

5.6 Zdaniem EKES-u należy zwrócić szczególną uwagę na wsparcie udzielane MŚP poprzez instrumenty kapitałowe i instrumenty dłużne przewidziane w Programie na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (COSME) oraz w programie „Horyzont 2020”. EKES zdecydowanie opowiada się za podniesieniem maksymalnego progu określonego w instrumencie gwarancji pożyczkowej w COSME (150 tys. EUR), o czym była już mowa we wcześniejszej opinii Komitetu w sprawie Programu na rzecz konkurencyjności⁽¹³⁾.

5.7 EKES zwraca uwagę na potrzebę wprowadzenia rozporządzeń dotyczących polityki spójności, które zapewnią bezproblemowe i skuteczne wdrożenie programów dla MŚP (obecne ramy nie są w wystarczającym stopniu korzystne). EKES wyraża ubolewanie z powodu tego, że unijne regulacje finansowe obowiązujące obecnie są albo zbyt uciążliwe albo zbyt skomplikowane, przez co stanowią problem dla krajowych jednostek pośredniczących odpowiedzialnych za ich wdrażanie. Niewątpliwie istnieje potrzeba lepszego monitorowania wykorzystania instrumentów finansowych w ramach polityki spójności⁽¹⁴⁾.

5.8 Ważne jest również odejście od finansowania poszczególnych projektów na rzecz stosowania bardziej zrównoważonych instrumentów finansowych w celu uniknięcia zależności od funduszy publicznych. W tym kontekście Komisja powinna zapewnić wytyczne określające dobre praktyki z zakresu łączenia i skutecznego wykorzystywania instrumentów finansowych pochodzących z różnych źródeł na wszystkich etapach funkcjonowania MŚP.

5.9 EKES odnotowuje propozycję dotyczącą uproszczenia dostępu do długoterminowego finansowania dla MŚP przy pomocy nowych instrumentów finansowych (*unijny instrument finansowania dłużnego, unijny instrument finansowania kapitałowego*), wchodzących w skład wieloletnich ram finansowych w formie specjalnych platform. EKES szacuje, że dzięki łączeniu zasobów z różnych źródeł instrumenty finansowe mogą stać się katalizatorem inwestycji w przypadku określonych luk na rynku, pomóc w osiągnięciu ekonomii skali i/lub zminimalizować ryzyko porażki w obszarach, gdzie poszczególnym państwom członkowskim trudno byłoby samodzielnie wygenerować wymaganą masę krytyczną. W związku z tym EKES zachęca Komisję do wdrożenia nowej generacji instrumentów finansowych w oparciu o doświadczenia związane z istniejącymi instrumentami (*instrumenty finansowe CIP, mechanizm finansowania oparty na podziale ryzyka*). Ważne jest tu ustanowienie właściwych zasad, wytycznych i standardów – zgodnie z wymogami rynku i sprawdzonymi rozwiązaniami – tak, by instrumenty nie nakładały się na siebie, a sposoby ich wdrażania zostały uproszczone z myślą o promowaniu wydajności i dyscypliny finansowej. EKES podkreśla niezwykle ważną rolę odpowiedniego monitorowania, raportowania, prowadzenia audytów i sprawowania rządów – elementy te pozwalają mieć pewność, że zasoby UE będą wykorzystywane w zamierzonym celu.

⁽¹³⁾ Dz.U. C 181, 21.6.2012, s. 125.

⁽¹⁴⁾ Raport specjalny nr 2/2012 "Financial instruments for SMEs co-financed by the European Regional Development Fund" – Report from the European Court of Auditors - <http://eca.europa.eu/portal/pls/portal/docs/1/13766742.PDF>.

6. Szczegółowe spostrzeżenia i komentarze dotyczące środków mających na celu poprawę otoczenia MŚP

6.1 Poprawa przekazu informacji dla MŚP

6.1.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje wniosek dotyczący lepszego informowania pośredników finansowych oraz zachęcania banków i instytucji finansowych do przekazywania klientom wszelkich narzędzi potrzebnych do znalezienia odpowiedniej formy finansowania. EKES uważa również, że istotna jest poprawa kształcenia finansowego dla MŚP. Zachęca zatem państwa członkowskie do uczestnictwa w tym procesie i tworzenia specjalnych programów na rzecz „gotowości inwestycyjnej” w ścisłej współpracy z organizacjami zrzeszającymi MŚP.

6.1.2 Jednym z zasadniczych problemów dla przeważającej większości MŚP jest dostęp do odpowiednich usług doradztwa. EKES popiera zasadność i rolę Europejskiej Sieci Przedsiębiorczości, lecz uważa, że jej potencjał winien zostać w pełni wykorzystany⁽¹⁵⁾. W rezultacie EKES opowiada się za zwiększeniem możliwości Europejskiej Sieci Przedsiębiorczości w zakresie doradztwa finansowego. Podkreśla jednak, że w kampanii tej muszą aktywnie uczestniczyć również organizacje zrzeszające MŚP i że powinna być ona tak prowadzona, by wykazać niejednorodność MŚP.

6.2 Poprawa monitoringu rynku finansowego MŚP i lepsze zbieranie danych na jego temat

6.2.1 Komitet odnotowuje, że Komisja zajmowała się już tym tematem („Dostęp MŚP do ankiet finansowych i indeks finansowy MŚP”). Z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji postulujący ściślejszą współpracę z federacjami banków i prowadzenie konsultacji z innymi instytucjami (EBC, EUNB). EKES sugeruje włączenie organizacji zrzeszających MŚP i instytucji także na poziomie państw członkowskich. Ubolewa nad tym, iż plan działania nie mówi o wzmocnieniu współpracy z organizacjami międzynarodowymi takimi jak OECD w zakresie dostarczania danych i statystyk⁽¹⁶⁾ dotyczących dostępu do finansowania.

6.3 Ocena jakościowa

6.3.1 Czysto ilościowe modele ratingowe często nie są odpowiednie do oceny MŚP ze względu na brak elastyczności. Uzupełnienie zwykłej analizy ilościowej wykorzystaniem czynników jakościowych zasługuje na uznanie. Banki mogłyby rozpatrzyć możliwość równoważenia swoich metod scoringowych służących ocenie zdolności kredytowej MŚP, pozostawiając jednocześnie wystarczająco dużo miejsca na „bankowość relacyjną”. W sprawie tej ważna jest również wymiana sprawdzonych rozwiązań. EKES żąda, iż niektóre banki wydadzą się odchodzić od tej koncepcji zamiast ją promować.

6.4 Anioły biznesu i inne podmioty aktywne na wczesnym etapie

6.4.1 EKES uważa na przykład, że ważne jest tworzenie powiązań między aniołami biznesu i funduszami VC na wczesnym etapie, a funduszami VC na późniejszym etapie po to, by zapewnić zdrowy łańcuch finansowania innowacji. Nawołuje też do wspierania inicjatyw na rzecz poprawy dialogu na szczeblu regionalnym między aniołami biznesu, funduszami VC i lokalnymi przedsiębiorcami.

⁽¹⁵⁾ Dz.U. C 376, 22.12.2011, s. 51; Dz.U. C 181, 21.6.2012, s. 125.

⁽¹⁶⁾ Np. "Financing SMEs and Entrepreneurs 2012: an OECD scoreboard" (http://www.oecd-ilibrary.org/industry-and-services/financing-smes-and-entrepreneurship_9789264166769-en).

6.4.2 Należy analizować i wdrażać innowacyjne podejścia do finansowania przez kapitał podwyższonego ryzyka. Przykładem podejścia tego rodzaju jest finansowanie społecznościowe polegające na tym, że obywatele – a nie banki czy wyspecjalizowane jednostki – inwestują w MŚP poprzez platformę online zastępującą w tym przypadku rynek giełdowy.

6.4.3 Warto promować specjalnie dostosowane formy kapitału hybrydowego⁽¹⁷⁾ obejmującego elementy dotacji, kapitału własnego i kapitału obcego, gdyż lepiej odpowiadają one MŚP zarówno na początkowych etapach jak i przez cały okres ich funkcjonowania.

7. Inne zalecenia sprzyjające zabezpieczeniu finansów dla MŚP

7.1 Sprawdzone rozwiązania sektora bankowego

7.1.1 Należy rozważyć stworzenie ram, które umożliwiłyby zachęcanie do udzielania kredytów przez instytucje działające zgodnie z ideą podziału ryzyka i zysków, jako że z pewnością byłoby to korzystne dla MŚP. Komisja powinna poważnie traktować zjawiska takie jak bankowość partycypacyjna. EKES chciałby, by Komisja opracowała zieloną księgę, na podstawie której można będzie podjąć na szczeblu europejskim debatę na temat bankowości partycypacyjnej. Samodzielne inicjatywy podejmowane przez Wielką Brytanię, Francję, Niemcy, Włochy, Luksemburg czy Maltę są krokiem w odpowiedni kierunku, mogą jednak utrudniać dalszą integrację sektora usług finansowych w UE. Ponadto odrębne i nieskoordynowane inicjatywy mogą okazać się mniej skuteczne niż wynikałoby z potencjału tego rodzaju finansowania w takich kwestiach, jak podział ryzyka i zysków czy społeczne podejście do zagadnienia finansowania. Zachęcanie do mikrofinansowania charakteryzującego się określonymi strategiami inwestycyjnymi nawiązującymi do stylu islamskiego mogłoby także stać się bodźcem dla nowej przedsiębiorczości, a jednocześnie w pewnych regionach pomagałoby w walce z ubóstwem. W tym kontekście Komisja powinna wystosować komunikat przewidujący i obejmujący swym zakresem alternatywne metody finansowania oraz zachęcający do ich stosowania, który gwarantowałby stosowanie tych metod na takich samych warunkach, z jakich korzystają inne konwencjonalne metody finansowania.

7.1.2 EKES zauważa, że Komisja przeanalizowała przeprowadzone prace i wyniki osiągnięte przez mediatorów kredytowych, jak również problemy, z którymi borykają się MŚP szukające dostępu do kapitału kredytowego⁽¹⁸⁾. EKES wzywa wszystkie państwa członkowskie do tworzenia takich podmiotów w celu poprawy przejrzystości procesu udzielania kredytów. Komitet odnotowuje, że art. 145 ust. 4 dyrektywy w sprawie wymogów kapitałowych (CRD III) i art. 418 ust. 4 proponowanego rozporządzenia w sprawie wymogów kapitałowych (CRD IV) zawierają zapisy umożliwiające MŚP zażądanie od banków udzielenia informacji o swojej ocenie i punktacji. Ważne jest zadbanie o pełne zastosowanie tych przepisów w praktyce.

7.1.3 Odnośnie do konkurencji w sektorze bankowym EKES zwraca się do Komisji z prośbą o przeanalizowanie sytuacji i zadbanie o to, by w sektorze tym (w zakresie produktów finansowych dla MŚP) w wystarczającym stopniu działała konkurencja – zarówno na terenie poszczególnych państw członkowskich, jak i pomiędzy nimi. Istnieje na przykład problem tzw. „strat na finansowaniu” (ang. *funding loss*), natomiast opłaty za przekroczenia limitu na rachunkach bieżących dla małych przedsiębiorstw pozostają bardzo wysokie – mimo, że stopy refinansowania EBC znajdują się na poziomie najniższym w historii. Duże firmy, w przeciwieństwie do małych, mogą korzystać z rozwiązań alternatywnych (takich jak zwykłe pożyczki).

7.1.4 Straty na finansowaniu: w wielu państwach członkowskich banki nakładają na firmy opłaty, gdy te decydują się na wcześniejszą spłatę zaciągniętego kredytu. Za każdym razem, gdy pożyczka spłacana jest wcześniej niż przewiduje umowa, bank nakłada na kontrahenta opłatę za „straty na finansowaniu”, która ma stanowić rekompensatę za to, że bank może być zmuszony do ponownego zainwestowania środków w oparciu o stopę procentową niższą od tej, którą by uzyskał, gdyby kredyt nie został spłacony we wcześniejszym terminie.

7.1.5 Problem polega jednak na tym, że opłaty za „straty na finansowaniu” są często dość wysokie. Co więcej, nierzadko zdarza się, iż nie wyjaśnia się ich zbyt jasno w umowie – dotyczy to także przyszłych, nieznanych jeszcze, stóp procentowych. W tej sytuacji przedsiębiorstwu jest bardzo trudno oszacować wysokość ewentualnych opłat za „straty finansowe” w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu. Warto dodać, że większość firm nie zdaje sobie nawet sprawy z obowiązku uiszczania opłat tego rodzaju.

7.1.6 Banki koniecznie muszą podawać jaśniejsze informacje dotyczące takich opłat, przed podpisaniem jakiegokolwiek umowy kredytowej. Poza tym wysokość opłaty za „straty na finansowaniu” powinna być ograniczona i niewygórowana.

7.2 Dostrzegalność i administracja europejskich programów finansowania MŚP

7.2.1 EKES opowiada się za stworzeniem jednej, wielojęzycznej i internetowej bazy danych skupiającej różne źródła finansowania, powstałej w wyniku zintegrowania europejskich, narodowych i regionalnych rozwiązań ukierunkowanych na ułatwienie dostępu MŚP do finansowania. Komitet zachęca Komisję do rozpropagowania w jak najszerszych kręgach opracowanego przez siebie praktycznego przewodnika⁽¹⁹⁾ z informacją na temat tego, jak uzyskać dostęp do 50 miliardów euro pochodzących z finansów publicznych w 27 państwach członkowskich.

⁽¹⁷⁾ <http://www.schwabfound.org/pdf/schwabfound/SocialInvestmentManual.pdf>.

⁽¹⁸⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1186&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

⁽¹⁹⁾ Raport końcowy *Evaluation of Member State Policies to facilitate Access to Finance for SMEs*, – czerwiec 2012 r. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/guide-to-funding/indirect-funding/files/evaluation-of-national-financing-programmes-2012_en.pdf.

7.2.2 Jeśli chodzi o program „Horyzont 2020”, EKES uważa, że specjalnie wydzielony budżet w wysokości 15 % całego programu i jednolita struktura zarządzania to kwestie kluczowe dla optymalnego wykorzystania potencjału innowacyjnego MŚP. Odnośnie do procedury, potrzebne są usprawnienia dotyczące spraw finansowo-administracyjnych. Na przykład wiele małych i średnich przedsiębiorstw uczestniczących w swoich krajach w realizacji projektów badawczych sponsorowanych przez UE wciąż boryka się z poważnymi problemami związanymi z VAT-em. Bardzo często są to główne przeszkody dla firm uczestniczących w danym projekcie od samego początku. We wszystkich państwach członkowskich należałoby wprowadzić jasne regulacje prowadzące do likwidacji tych obciążeń. W projektach finansowanych przez UE zawsze powinna istnieć możliwość odzyskania podatku VAT.

Bruksela, 19 września 2012 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON
